

A Pécsi Ítéltábla a Dr. Marczingós László Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Marczingós László ügyvéd, fél címe) által képviselt **felperes neve** (felperes címe) felperesnek - a NAGY ÉS KISS Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Nagy Szilárd ügyvéd, fél címe) által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és jogkövetkezményei alkalmazása iránt indított perében a Zalaegerszegi Törvényszék 2018. november 12. napján kelt 4.P.20.944/2017/24. számú közbenső ítélete ellen az alperes által 26. sorszám alatt benyújtott és Pf.3. sorszám alatt kiegészített fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét megváltoztatja, és a keresetet elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg az alperesnek 136.500 (egyszázharminchatezer-ötszáz) forint együttes első- és másodfokú eljárásban felmerült perköltséget, valamint az államnak - az illetékes állami adóhatóság felhívására, az ott írt módon és számlára - 55.800 (ötvenötezer-nyolcszáz) forint feljegyzett kereseti eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 2007 őszén kereste fel a V Kft. márkakereskedését, ahol autóvásárlás érdekében tanú 2 értékesítővel tárgyalt. Az autókereskedő elfogadta, hogy a felperes a kiválasztott gépkocsi vételárát önrész megfizetése mellett havonta bizonyos összegű részletekben kívánja teljesíteni. 2008. január 9. napján a felperes arról tájékoztatta tanút, hogy 600.000 forint önrészt és havi 40.000 forint törlesztőrészt tud fizetni. Ennek alapján az autókereskedő az alperes jogelődjének képviseletében a felperesnek átadta a Hitelkérelem magánszemélyek részére és a Hitelszerződés megnevezésű okiratokat, a felperes ezeket elolvasta és aláírta. Tanú 2 a felperest a CHF-alapú kölcsön kapcsán kizárólag arról tájékoztatta, hogy ez a legjobb konstrukció, mindenkinek ezt adják, az üzletszabályzatot a felperesnek nem adta át.

A Hitelkérelem magánszemélyek részére megnevezésű okirat szerint a jármű bruttó vételára 3.830.000 forint, a finanszírozott összeg 3.255.000 forint, a havonta esedékes törlesztőrészlet 43.291 forint. A finanszírozás módja változó kamatozású, CHF alapú hitel, a futamidő „120 fix”. A Hitelszerződés megnevezésű okirat a fenti adatok mellett tartalmazta, hogy a szerződés változó kamatozású, CHF alapú, fix futamidejű, az éves induló ügyleti kamatláb 10,15%, változásának eseteit és módját a mellékelt üzletszabályzat tartalmazza (6. pont). A 7. pont szerint a deviza alapú finanszírozás esetén a törlesztőrészletek forintban fizetendő összege a devizanem árfolyam és kamat alakulásától függően változhat. Ennek jelentős kockázata abban rejlik, hogy a forint leértékelődése nem csak az esedékes törlesztőrészletek növekedését eredményezheti, de a teljes hátralévő

tőketartozást is növeli. A hitelszerződés lejárat előtti megszűnése vagy módosulása esetén a teljes hátralévő tőketartozást érintő árfolyamkülönbség egy összegben esedékessé válik. Ugyanebbe a szövegrészbe foglalták az adósnak azt a kijelentését, hogy tudatában van a deviza alapú finanszírozás fokozott kockázatának és vállalja ennek következményeit. A 9. pont rögzítette, hogy a THM mutató értéke nem tükrözi a hitel árfolyam- és kamatkockázatát. A 10. pontban az adós vételi jogot engedett a hitelezőnek a gépjárműre azzal, hogy annak tartalmára és gyakorlásának feltételeire az üzletszabályzat rendelkezései az irányadók. A 12. pont tartalmazta az üzletszabályzat átvételére, megismerésére vonatkozó adósi nyilatkozatot.

A felperes a kölcsönszerződés és az azt biztosító vételi jog érvénytelenségének megállapítását, az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés ítélethozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását, ennek során az alperes 929.421 forint és ennek 2017. január 5. napjától számított késedelmi kamata megfizetésére kötelezését kérte.

Keresetét elsődlegesen arra alapította, hogy a szerződéses konszenzus kizárólag a 3.255.500 forint kölcsönösszegre, 10,15% ügyleti kamatra, 120 havi futamidőre, 43.291 forint havi törlesztőrészletre terjedt ki, valamint arra, hogy biztosítékként vételi jogot kötnek ki a kölcsönből vásárolt gépjárműre. A deviza nyilvántartás konstrukciója nem volt része a konszenzusnak, az legfeljebb az alperes rejtett indoka vagy titkos fenntartása lehetett, az ilyen módon való szerződéskötés azonban a szerződési szabadsággal visszaélés tilalmába, ezáltal nyilvánvalóan a jóerkölcsbe is ütközik, ami semmisséget eredményez.

A felperes másodlagosan arra hivatkozott, hogy a megállapodásban az alperes a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 210.§ (2) bekezdésében előírtakat (kamatot, díjat és minden egyéb költséget vagy feltételt, ideértve a késedelmes teljesítés jogkövetkezményeit és a szerződést biztosító mellékkötelezettségek érvényesítésének módját, következményeit) nem határozta meg egyértelműen, illetve az okirat számos olyan rendelkezést tartalmaz, amelyre a megállapodásuk nem terjedt ki, így az alaki hiba eredményez érvénytelenséget. Semmisségi okként hivatkozott ezzel összefüggésben a Hpt. 213.§ (1) bekezdésére. A vételi jogot alapító szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét a felperes arra alapította, hogy a vételi jog a hitelezőnek egyoldalú hatalmasságot biztosít a tartozás összegének meghatározására.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletében megállapította, hogy a felperes és az alperes jogelődje között 2008. január 9. napján létrejött kölcsönszerződés és vételi jogot alapító szerződés érvénytelen.

A közbenső ítéletét a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952. évi Pp.) 196.§ (1) bekezdés b) és d) pontjára, a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959. évi Ptk.) 205/A.§-ára, 205/B.§ (1) bekezdésére, 209/A.§ (2) bekezdésére, a Hpt. 210.§ (1) bekezdésére, a 213.§ (1) bekezdés a) pontjára alapította. Közbenső ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a 2008. január 9-i keltezésű hitelszerződés megnevezésű okirat formailag ugyan rendelkezik az 1952. évi Pp. 196.§ (1) bekezdés b) és d) pontjában foglalt kellékekkel, azonban az autókereskedő társaság alperesi jogelőd képviselőjében eljárásra jogosult vezetője, tanú 3 tanúvallomása szerint az okiraton nem az ő aláírása látható, az aláíró a tanú nem tudta beazonosítani. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint ezzel a felperes az okirathoz fűződő bizonyítási vélelmet megdöntötte, ezért az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a szerződés

megkötése előtt a felperesnek a hatályos üzletszabályzatot átadta. E körben az alperes a bizonyítási indítványait felhívásra a 2018. június 19-i tárgyalást követő tizenöt napon belül terjeszthette volna elő, az előterjesztésre határidőn túl, 2018. október 26. napján került sor, ezért az elsőfokú bíróság azokat elutasította. Az alperesi bizonyítás hiányára hivatkozással az elsőfokú bíróság tényként fogadta el a felperes előadását arra nézve, hogy az okirat aláírása előtt az üzletszabályzatot nem kapta meg, és annak megismerésére módja sem volt. Az elsőfokú bíróság így a kölcsönszerződés tartalma szempontjából a felek tárgyalásaiból, illetve a Hitelszerződés megnevezésű okirat tartalmából indult ki, aminek kimondottan az árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezések tekintetében tulajdonított jelentőséget. Az alperesnek kellett bizonyítania, hogy a szerződés a deviza alapú hitelezés mechanizmusára vonatkozóan világos és érthető feltételeket tartalmaz, a feltételek a kötelezettségvállalást befolyásoló valamennyi tényezőt magukban foglalják, így a felperes felmérhette a felvett kölcsön teljes költségét, illetve abba a helyzetbe került, hogy a szerződés gazdasági következményeit értékelve tájékozott és megalapozott döntést hozhasson. Az elsőfokú bíróság ebbe a körbe sorolta annak bizonyítását, hogy a szerződésben világosan és egyértelműen megfogalmazták a kölcsön pénzneme fel- vagy leértékelődésének lehetőségét, illetve a kölcsön pénzneme árfolyamának ingadozása és kamatlábának emelkedése által a törlesztőrészekre gyakorolt hatásokat, ideértve azt is, hogy az árfolyamkockázat gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben a felperes jövedelmének pénzneme leértékelődik. Utalt az elsőfokú bíróság az Európai Unió Bírósága C-51/17., illetve C-186/16. számú ítéleteire.

Rámutatott az elsőfokú bíróság, hogy az alperes nem tudta cáfolni a felperesnek azt az előadását, miszerint az autókereskedésben kizárólag tanú 2 dolgozóval tárgyalt, aki az árfolyamkockázattal kapcsolatban mindössze annyi tájékoztatást adott, hogy ez a legjobb konstrukció, mindenkinek ezt adják. A Hitelszerződés megnevezésű okiratban foglalt árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezéseket elégtelennek minősítette az elsőfokú bíróság, megítélése szerint a néhány mondatos megfogalmazás alkalmatlan arra, hogy a felperes abból kimerítően felmérhesse a kötelezettségvállalását befolyásoló tényezőket, különösen az árfolyamingadozás törlesztőrészekre gyakorolt hatását. Az elsőfokú bíróság következtetése szerint a felperes nem volt abban a helyzetben, hogy felismerhesse, olyan árfolyamkockázatot vállal, amely a forint leértékelődése folytán gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat. Az árfolyamkockázatról szóló rendelkezéseket a szerződés főszolgáltatáshoz tartozó rendelkezésének, lényeges tartalmi elemnek minősítette, melynek hiánya a Hpt. 213.§ (1) bekezdés a) pontja szerinti semmisséget eredményezi. A semmisség kiterjed a kölcsönszerződéssel azonos okiratba foglalt vételi jogot alapító megállapodásra is, így annak érvénytelenségét a bíróság ugyancsak a jogalap körében a keresettel egyezően állapította meg.

Az elsőfokú bíróság közbenső ítélete ellen az alperes fellebbezett, melyben elsődlegesen a közbenső ítélet megváltoztatását, és a felperes keresetének elutasítását, másodlagosan az 1952. évi Pp. 252.§ (3) bekezdése alapján a közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

Fellebbezésének indokolásában hivatkozott a 2/2016. polgári elvi döntésben kifejtettekre, miszerint a pénzügyi intézmény érvényesen létesíthet ügyleti képviseleti jogot autókereskedő vállalkozás javára. Ha az autókereskedő vállalkozás munkavállalója a kölcsönszerződés megkötésére írásbeli felhatalmazással nem rendelkezett, érvényes képviseleti jog nélkül tett jognyilatkozatot, álképviselőnek minősül. Álképviselet esetén a képviselt személy utólag is jóváhagyhatja az álképviselő eljárását, ebben az esetben úgy kell tekinteni, mintha az álképviselő szabályszerű meghatalmazással járt volna el. Rámutatott, hogy az írásbeliséghez kötött és a képviselő közreműködésével létrejött kölcsönszerződés a képviselő útján eljáró szerződő fél aláírása

szempontjából alakilag érvényes, ha a szerződést tartalmazó okiratból kitűnik, hogy a megállapodást ténylegesen aláíró természetes személy nem a saját nevében, hanem az okiratban megjelölt szerződő fél nevében és képviselőjében jár el.

Hangsúlyozta az alperes, hogy a kölcsönszerződés aláírására a jogelődjével együttműködő V Kft. helyiségében került sor azt követően, hogy a V Kft. alkalmazottjától a felperes tájékoztatást kapott. A kölcsönszerződés aláírója a V Kft. utólag már nem beazonosítható munkavállalója vagy tagja volt. Nincs jelentősége annak, hogy a szerződést személy szerint ki írta alá, az ettől függetlenül teljes bizonyító erejű magánokirati formában létrejött. Jogelődje a kölcsön folyósításával jóváhagyta a képviselő eljárását, emellett az elsőfokú eljárásban is bejelentette a V Kft. eljárásának jóváhagyását. Ebből következően nem helytálló az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, miszerint az üzletszabályzat nem vált a kölcsönszerződés részévé. A szerződés 12. pontja kifejezett rendelkezést tartalmaz az üzletszabályzatra, melyre figyelemmel az a kölcsönszerződés részévé vált.

Állította fellebbezésében az alperes, hogy a felperes a kölcsönszerződés aláírását megelőzően megfelelő tájékoztatást kapott a deviza alapú kölcsönszerződéssel kapcsolatos árfolyam- és kamatkockázatról. A szerződés az átlagos fogyasztó számára is világosan és egyértelműen rögzíti, hogy milyen kockázattal jár a deviza alapú kölcsön annak folytán, hogy kedvezőtlen esetben a forint leértékelődése mind a törlesztőrészeket, mind a tőketartozás forint ellenértékének jelentős megemelkedését eredményezheti.

A Pf.3. sorszám alatti fellebbezés kiegészítésben az alperes a szerződés vételi jogot alapító rendelkezése vonatkozásában az elsőfokú közbenső ítélet megváltoztatását elsődlegesen arra tekintettel kérte, hogy mivel a főkötelezettség sem érvénytelen, így nem állapítható meg annak járulékos voltára figyelemmel a mellékkötelezettség érvénytelensége sem. Előadta továbbá, hogy a vételi jog szükségszerűen hatalmasságot biztosít, ennek folytán nem lehet érvénytelen. A hatalmasság nem terjed ki sem a tartozás összegének meghatározására, sem a vételi jog gyakorlásának üzletszabályzatban részletesen szabályozott módjára.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú közbenső ítélet helybenhagyására irányult.

A fellebbezés alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást csak részben állapította meg helyesen, ezért azt a másodfokú bíróság az alábbiak szerint helyesbíti.

Mellőzi a tényállásból a felek szerződéskötést megelőző tárgyalásaira és tanú 2 értékesítő által szóban nyújtott tájékoztatásra vonatkozó megállapításokat. A felek megbeszélésére vonatkozóan kizárólag a felperes személyes előadása áll rendelkezésre, arra nézve az elsőfokú bíróság bizonyítást nem folytatott le, és az elsőfokú eljárás során nem is keletkezett olyan bizonyíték, illetve nem merült fel olyan jogi tény, amely az ezzel kapcsolatos megállapítások alapjaként szolgálhatna. A felperes által érvényesített jogra figyelemmel azonban e tényeknek a későbbiekben kifejtendők szerint a jelen perben jelentőségük nem volt.

Mellőzi továbbá a másodfokú bíróság azt a megállapítást, hogy tanú 2 a felperesnek üzletszabályzatot nem adott át. Egyrészt az általános szerződési nyilatkozat szerződés részévé válásához nem szükséges annak átadása (1959. évi Ptk. 205/B.§), így e megállapításnak nincs jogi konzekvenciája, másrészt az elsőfokú bíróság erre a következtetésre a rendelkezésre álló okirati bizonyíték bizonyító erejének olyan módon történő értékelésével jutott, amellyel a másodfokú

bíróság nem ért egyet. Mellőzi ezért az elsőfokú közbenső ítélet indokolásából a teljes bizonyító erejű magánokirattal kapcsolatos megállapításokat és jogi érveket. Ezzel szemben kiemeli a másodfokú bíróság a tényállásból, hogy a felperes a kölcsönszerződést aláírta. Mivel ez a tény egyáltalán nem volt vitatott (a felperes maga adta elő), a perben vélelmet nem kellett alkalmazni, erre figyelemmel nem értelmezhető az elsőfokú bíróságnak a bizonyítékok értékelése körében tett az a megállapítása, hogy a felperes az okirathoz fűződő bizonyítási vélelmet megdöntötte.

Kiegészíti továbbá a másodfokú bíróság a tényállást a rendelkezésre álló iratok és a perben tett nyilatkozatok alapján azzal, hogy a hitelező képviselőjében a kölcsönszerződést a V Kft. részéről eljáró személy kötötte meg olyan módon, hogy az iratot a cég bélyegzőlenyomatával látta el, és azt aláírta. Az alperes jogelődje a kölcsönt folyósította, az alperes a jogelődje képviselőjében eljáró személy eljárását utólag kifejezetten is jóváhagyta.

Az elsőfokú bíróság a per tárgyává tett elsődleges jogkérdésben (a jóerkölcsbe ütközés kérdésében) kifejezetten nem foglalt állást, ezért azt a másodfokú bíróság pótolja annak megállapításával, hogy a perbeli szerződés nem ütközik a jóerkölcsbe.

A felperes a jóerkölcsbe ütközést végső soron arra vezette vissza, hogy a felek között a kölcsönszerződés már annak írásba foglalása előtt létrejött, az alperes jogelődje pedig ezt követően - a megállapodástól jelentősen eltérve, csalárd módon - a devizanyilvántartásra vonatkozó feltételeket szövegezte meg és íratott alá. A felperes által hivatkozott, az írásba foglalást megelőző megállapodás létrejötté azonban kizárható. A bírói gyakorlat szerint érvényesen csak írásban köthető szerződéstípusok esetében a felek közötti szóbeli megállapodás, illetőleg szóbeli ajánlat szerződés létrejöttét nem eredményezheti, ilyen esetekben a szóbeli ajánlat ajánlati kötöttséget nem von maga után, szóbeli nyilatkozatok alapján a másik féltől írásbeli szerződés megkötése nem követelhető (XXV. számú Polgári Elvi Döntés). Ez az alapvető jogelv vezérli az általános szerződéskötési gyakorlatot is, melynek során az általánosan tájékozott átlagos fogyasztótól elvárható annak ismerete, hogy a szerződéskötésre irányuló akarat megléte esetén (valós szerződéskötési helyzetben) a szerződés szövegét tartalmazó irat szerződő félként történő aláírása jelenti a szerződési nyilatkozattételt, aminek eredményeként a szerződés jogosultságokat és kötelezettségeket meghatározó tartalmát az írásba foglalt nyilatkozatok hivatottak tükrözni. A nem írásban kifejezett akaratnyilatkozatok egybehangzásával kialakult konszenzusra - a Hpt. 210.§ (1) bekezdéséből és az 1959. évi Ptk. 217.§ (1) bekezdéséből következően - kölcsönt érintő jog vagy kötelezettség nem lenne alapítható abban az esetben sem, ha ebben a fázisban a szerződés létrejötté már megállapítható lenne. Téves volt így a felperesnek az a kiindulópontja, hogy a szerződés érvényessége a perbeli esetben az írásbafoglalást megelőzően szóbeli nyilatkozatok útján kialakult konszenzushoz hasonlóan vizsgálható. Ha a szerződő fél felperes (a szóban folytatott tárgyalásokra tekintettel) tévedésben lett volna a szerződés tartalmát illetően, az az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén a szerződési nyilatkozat megtámadásra adhatott volna okot, a rendelkezésre álló adatok alapján azonban erre nem került sor.

Mivel a kölcsönszerződés tartalmazza, hogy a kölcsön deviza alapú, így a deklarált devizanyilvántartás nem rejtett vagy titkolt eleme a szerződésnek, ebből következően fogalmilag nem állhat fenn sem a felperes által hivatkozott rejtett indok, sem titkos fenntartás, de ha ezek kimutathatóak lennének is, abból sem a jóerkölcsbe ütközés, hanem csupán a fenntartás, indok közömbössége következhetne [1959. évi Ptk. 207.§ (5) bekezdés]. A 6/2013. Polgári jogegységi határozatban kifejtettek szerint a deviza alapú kölcsönszerződés konstrukciója nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe. A bírói gyakorlat szerint jóerkölcsbe ütközik az a szerződés, amelyet ugyan a jog nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél, a vállalt kötelezettség jellege vagy azért

ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi normákat, szokásokat nyilvánvalóan sérti, ezért azt az általános társadalmi megítélés egyértelműen tisztességtelennek minősíti. A deviza alapú kölcsönszerződések megkötésére azért került sor, mert az adós célja az volt, hogy a forint kölcsönszerződések esetén irányadó kamatnál alacsonyabb kamat mellett jusson kölcsönhöz. Erre csak úgy volt lehetőség, ha devizában adósodik el, ami egyben azt jelenti, hogy vállalja az árfolyamváltozás kockázatát, melynek iránya, mértéke előre nem látható, nem kiszámítható. Önmagában a múltbeli tendenciák nem alapoztak meg a jövőre vonatkozó várakozásokat, különös tekintettel arra, hogy az adott időszakban más tényezők, például az euró övezethez történő tervezett csatlakozás ellentétes tendencia kialakulását is előre vetítette; ekkor úgy tűnt, hogy a kockázatot rövid ideig, az euró céldátumként már kitűzött bevezetéséig kell vállalni. A deviza alapú kölcsönszerződések megkötésekor ezeket a szerződéseket a társadalom nem ítélte el (BH2012/7/G4.). A szerződéskötést követően bekövetkezett, a fogyasztóra hátrányos változások visszamenőlegesen nem eredményezik a szerződés jóerkölcsbe ütközés miatti érvénytelenségét.

A felperes a jóerkölcsbe ütközés mellett érvénytelenségi keresetét a Hpt. 210.§ (2) bekezdésében előírt tartalmi elemek megsértésére alapította. Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletének jogi indokolása e vonatkozásban is kiegészítésre szorul. A Hpt. felperes által felhívott 210.§ (2) bekezdése szerint egyértelműen meg kell határozni a kamatot, díjat és minden egyéb költséget vagy feltételt, ideértve a késedelmes teljesítés jogkövetkezményeit és a szerződést biztosító mellékkötelezettségek érvényesítésének módját, következményeit is. E rendelkezés esetleges sérelme érvénytelenségi okot közvetlenül nem eredményez, fogyasztási, lakossági kölcsönszerződéseknel a Hpt. 213.§ (1) bekezdése fűz a tartalmi elemek hiányához semmisségi következményt. A felperes nem jelölte meg, hogy pontosan mely tartalmi elem hiányát állítja, ennek hiányában a tartalmi követelményeket vizsgálva az volt megállapítható, hogy a szerződés tartalmazza annak tárgyát, az éves, százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót, a szerződés költségeit, a kamatok éves, százalékban kifejezett értékét, a hiteldíj megváltoztatásának (utóbb jogszabály általi konvalidálással érintett) körülményeit, a törlesztő részletek számát, összegét, a törlesztőrészletek esedékességét (ÁSZF 21. pont). A deviza alapú nyilvántartás a kölcsönszerződésnek nem szükségszerű tartalmi eleme, így az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával szemben annak hiánya eleve nem vezethet a Hpt. 213.§ (1) bekezdés a) pontja szerinti semmiségre, és különösen nem értékelhető ebben a körben az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel meghatározásának érthetősége. A kötelezően előírt tartalmi elemek hiánya okán ezért a szerződés érvénytelensége nem állapítható meg.

A felperes által a per tárgyává tett érvénytelenségi okok mellett az elsőfokú bíróság további, kereseti kérelemmel nem, de a felperes egyes egyéb hivatkozásaival érintett érvénytelenségi okot is vizsgálatának körébe vont, arra is figyelemmel, hogy a 93/13 irányelv 6. cikk (1) bekezdése és 7. cikk (1) bekezdése alapján a bíróságnak a felperesként eljáró fogyasztó helyett hivatalból figyelembe kell vennie valamely szerződési feltétel adott esetben tisztességtelen jellegét, amennyiben a rendelkezésére állnak az ehhez szükséges jogi és ténybeli elemek [az Európai Unió Bíróságának C-51/17 számú ítélete 91. pont]. illetve a bíróságnak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként megállapítható, nyilvánvaló semmisséget hivatalból is észlelnie kell [az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4.a) pont].

A perben nem volt vitás, hogy a Hpt. 210.§ (1) bekezdése alapján a felek a perbeli kölcsönszerződést csak írásban köthették meg érvényesen. Az írásbeliség ténybelileg általában egyszerűen megítélhető kérdés, a hiánya nyilvánvaló semmisséget eredményez, így felmerülése esetén a hivatalbóli vizsgálat nem mellőzhető.

Ha a törvény a megállapodás írásba foglalását kívánja meg, az 1959. évi Ptk. 217.§ (1) bekezdése értelmében az alakítás megsértésével kötött szerződés semmis. Lényeges ugyanakkor, hogy az írásbeliség, mint alak követelmény teljesüléséhez elegendő az egyszerű okirati forma, nem érvényességi kellék a szerződés teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalása. Az írásbeli alak követelményeit a Legfelsőbb Bíróság XXV. számú Polgári Elvi Döntése tartalmazza, mely szerint az írásbeliség követelménye szempontjából a szerződés érvényes létrejöttéhez szükséges és egyben elegendő, ha a szerződésről készült okirat tartalmazza a felek személyének megjelölését, a szerződés lényeges tartalmi elemeit és a felek, illetve - amennyiben a felek képviselőik útján kötnek szerződést [1959. évi Ptk. 219.§ (1) bekezdés] - képviselőik aláírását. A perbeli kölcsönszerződés a fenti követelményeket kielégíti: a megállapodást rögzítő okirat tartalmazza a szerződő felek megnevezését, a szerződés lényeges tartalmát, mind a felperes, mind az alperes képviselőjében eljáró személy aláírását.

A fellebbezés helytálló hivatkozása szerint az írásbeliséghez kötött és képviselő közreműködésével létrejött kölcsönszerződés a képviselő útján eljáró szerződő fél aláírása szempontjából alakilag érvényes, ha a szerződést tartalmazó okirathoz kitűnik, hogy a megállapodást ténylegesen aláíró természetes személy nem a saját nevében, hanem az okiratban megjelölt szerződő fél nevében és képviselőjében jár el. Nem szükséges, hogy a képviselői jogosultság keletkezésének láncolata magából a képviselő által kötött szerződést tartalmazó okirathoz kitűnjön [1959. évi Ptk. 217.§ (1) bekezdés, 219.§ (1) bekezdés, 221.§ (1) bekezdés, 223.§ (1) bekezdés]. A pénzügyi intézmény az autókereskedő vállalkozással érvényesen létesíthet ügyleti képviselői jogot arra vonatkozóan, hogy az autókereskedő a gépkocsi értékesítésekor a pénzügyi intézmény nevében kölcsönszerződést is kössön. Az autókereskedés a munkavállalóit felhatalmazhatja az ügylettel kapcsolatos jognyilatkozatok megtételére, és miután az ilyen kölcsönszerződést külön jogszabály írásbeli alakhoz köti, az e szerződés megkötésére vonatkozó meghatalmazást is írásba kell foglalni. Ha a munkavállaló a munkáltatójától a kölcsönszerződés megkötésére írásbeli felhatalmazással nem rendelkezett, ez esetben érvényes képviselői jog nélkül tett jognyilatkozatot, így álképviselőnek minősül. Álképviselő esetén a képviselt személy utólag is jóváhagyhatja az álképviselő eljárását, és ez esetben úgy kell tekinteni, mintha az álképviselő szabályszerű meghatalmazással járt volna el (2/2016. számú polgári elvi döntés).

Mivel a rendelkezésre álló adatok alapján nem állapítható meg, hogy az aláíró az alperes jogelődjétől rendelkezett-e az 1959. évi Ptk. 223.§ (1) bekezdése szerint megkívánt írásbeli meghatalmazással, így az 1959. évi Ptk. 221.§ (1) bekezdése alapján a fentebb részletezettek szerint álképviselőként járt el a szerződéskötéskor. Álképviselő esetén azonban a képviselt személy utólag is jóváhagyhatja az álképviselő eljárását, és ez esetben úgy kell tekinteni, mintha az álképviselő szabályszerű meghatalmazással járt volna el (BH1993. 181., BH1994. 501.). Az alperes (illetve jogelődje) utóbb ráutaló magatartással az aláíró nyilatkozatát és eljárását jóváhagyta, azt a per során szóban és írásban egyaránt megerősítette, ezzel a perbeli kölcsönszerződés létrejött.

A felperes az árfolyamkockázatra vonatkozó általános szerződési feltétel tisztességtelenségére, mint érvénytelenségi okra nem hivatkozott, az elsőfokú bíróság ugyanakkor ebben a körben is megállapításokat tett. Az Európai Unió Bírósága C-51/17. számú ítéletének 91. pontjában is kifejtettekre figyelemmel a másodfokú bíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a tisztességtelen jelleg vizsgálatához a szükséges jogi és ténybeli elemek rendelkezésére állnak-e. Kiemeli a másodfokú bíróság, hogy a jelen per alapvetése éppen az volt, hogy a deviza-nyilvántartás nem vált a szerződés részévé (a felperes szerint az alperes szóbeli ajánlatának felperes általi elfogadásával a felek forintkölcsön szerződést kötöttek, a felperes deviza alapú kölcsönt nem kötött és nem is akart kötni).

Erre figyelemmel az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás érthetőségének vizsgálatához szükséges jogi elem a jelen perben nem áll rendelkezésre, mert a bíróság a kérelemhez kötöttség alapvető elvére figyelemmel nem terjesztheti ki a per kereteit a felperes jogállításával ellentétes olyan körülményre, amely egyúttal sokrétű mérlegelést igényel. A perbeli esetben az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel az utóbbi körbe tartozik. Az alperes jogelődje a kockázatot közérthető kifejezésekkel (jelentős, fokozott) jellemezve a forint leértékelődésének a törlesztőrészletekre és a hátralévő tőketartozásra gyakorolt hatását a szerződésben meghatározta, így a tisztességtelenség, mint érvénytelenségi ok nyilvánvalósága nem állapítható meg. A felperes hivatkozásával szemben nem állapítható meg a nyilvánvaló tisztességtelenség arra visszavezethetően sem, hogy a felperesnek e tájékoztatást csak az aláírást megelőzően volt módja elolvasni, mivel a perben nem merült fel olyan körülmény, mely szerint az alperes képviselőjének magatartására visszavezethető okból a felperes az általa a megfontoláshoz szükségesnek tartott idő hiányában lett volna. Mellőzi ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság közbenső ítéletéből az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezések világosságát, érthetőségét taglaló, a per tárgyához nem tartozó indokokat.

Az elsőfokú bíróság a kölcsönszerződéssel megegyező indokok alapján tekintette érvénytelennek a vételi jog alapítását. A kifejtettek szerint ezen indokok alapján érvénytelensége nem állapítható meg. A vételi jog egyoldalú hatalmasság, arra azonban nem jogosítja fel a hitelezőt, hogy jogát önkényesen gyakorolja, a tartozás összegét önhatalmúlag állapítsa meg, ebből az okból az 1959. évi Ptk. 209.§ (1) bekezdése szerinti tisztességtelenség nem áll fenn.

A rendelkezésre álló adatok alapján a perbeli jogvita elbíráható volt, további bizonyítás szükségessége nem merült fel. A per tárgyává tett kérdések elbírálásához az okirati bizonyítékok mellett nem volt szükséges vizsgálni, hogy a felek a szerződéskötés folyamata során milyen tárgyalásokat folytattak, az alperes jogelődjének képviselője milyen tájékoztatást nyújtott, így az elsőfokú közbenső ítélet megalapozatlanság miatti hatályon kívül helyezésének indokoltsága nem merült fel.

Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét az 1952. évi Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a keresetet elutasította.

A másodfokú bíróság döntése folytán a felperes mind az elsőfokú, mind a másodfokú eljárásban pervesztes lett, így az 1952. évi Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján ő köteles a pernyertes alperes költségeinek megfizetésére, melynek összege a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése, valamint 4/A.§ alapján meghatározott ügyvédi munkadíjból és az alperes által lerótt fellebbezési illetékből áll. A személyes illetékfeljegyzési jog kedvezményében részesült felperes a meg nem fizetett elsőfokú eljárási illetéket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 74.§ (3) bekezdése folytán alkalmazandó, a személyes költségmentesség alkalmazásáról szóló 6/1986 (VI. 26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján köteles viselni.

Pécs, 2019. szeptember 26.

. Kutasi Tünde s.k. a tanács elnöke, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. előadó bíró, Dr. Vogycska Petra s.k. bíró